

กลวิธีการแปลอนุพากย์จากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย¹

สมเกียรติ เสงกิจวานิช²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการแปลอนุพากย์จากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากวรรณกรรมภาษาญี่ปุ่นและฉบับแปลเป็นภาษาไทย เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างของประโยคในต้นฉบับ และบทแปล อาจแบ่งออกได้เป็น 1. การแปลโดยใช้โครงสร้างตามต้นฉบับ กล่าวคือ โครงสร้าง “อนุพากย์เชื่อมความ+อนุพากย์หลัก” (หรือสลับลำดับ) โดยอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทย่อย คือ ก.กรณีไม่ใช้คำเชื่อม เนื่องจากความหมายของอนุพากย์ชัดเจน แม้ไม่ใช้คำเชื่อม ผู้อ่านก็มักจะทำความเข้าใจความหมายได้ไม่ยาก พบมากในการแปลอนุพากย์เชื่อมความ แสดงเหตุการณ์ต่อเนื่อง และสาเหตุ เหตุผล และ ข.กรณีใช้คำเชื่อม ผู้แปลมีแนวโน้มใช้คำเชื่อมที่แสดงความหมายสอดคล้องกับประเภทความหมายของอนุพากย์ (เช่น อนุพากย์แสดงเหตุการณ์ต่อเนื่อง ใช้คำเชื่อมแสดง “ลำดับ”) เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้แปลมีการใช้คำเชื่อมค่อนข้างหลากหลายมาก อีกทั้งยังพบว่าคำเชื่อมบางคำมีวิธีการใช้ที่มีลักษณะเฉพาะตัว (เช่น คำเชื่อมแสดงสาเหตุ “เพราะ” ไม่นิยมวางไว้ต้นประโยค) 2. การแปลโดยใช้รูปแบบประโยคเดียว พบการใช้โครงสร้างกริยาเรียง การใช้กริยาเรียงโดยมีคำเชื่อมระหว่างคำกริยา การปรับสำนวน และปรับโครงสร้างประโยค

คำสำคัญ: การแปลภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย อนุพากย์ คำเชื่อม

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การเรียงลำดับข้อมูลในการแปลจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย” ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนวิจัย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2563 (เลขที่ 5/2563)

² รองศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาไทย และภาษาวัฒนธรรมตะวันออก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อีเมล: somkiat.c@arts.tu.ac.th

Japanese-Thai Translation Strategies for Connecting Clauses³

Somkiat Chawengkijwanich⁴

Abstract

This paper investigates Japanese-Thai translation strategies for connecting clauses, using data from Japanese novels and their Thai translations. Considering sentence structure in source and target texts, translation strategies may be summarized as follows. 1) Using identical sentence structure as the source text, that is, “connecting clause + main clause” (or the reverse) may be divided into two subtypes: a) the case in which no clause linkers are used as the connecting clause meaning is clear enough for comprehension; this subtype is often found in coordinate, temporal sequence, and causal clauses; and b) using clause linkers, for which there is a tendency to use according to semantic types of clauses (for example, temporal sequence clauses tend to use linkers showing temporal sequence). Notably, different linkers are widely used, and careful consideration should be given when using some linkers (such as the linker of cause “เพราะ” (prǎu), which does not usually occur at the beginning of sentences). 2) Using one simple sentence in which serial verb constructions, serial verbs with linkers, word adjustments, and sentence structure adjustments are found.

Keywords: Japanese-Thai translation, Clauses, Linkers

³ This research article is a part of the research project "Flow of Information in Translation from Japanese into Thai", supported by The research fund of Faculty of Liberal Arts, Thammasat University, 2020 (no.5/2563).

⁴ Assoc.Prof., Department of Thai Language and Eastern Culture Language, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University.
e-mail: somkiat.c@arts.tu.ac.th

บทนำ

ญี่ปุ่นเป็นหนึ่งในประเทศที่มีบทบาทสำคัญต่อประเทศไทย มีความต้องการผู้มีความรู้ความสามารถด้านการแปลภาษาญี่ปุ่นและไทยค่อนข้างสูง โดยเฉพาะการแปลจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย (ต่อไปขอเรียกว่า “การแปลภาษาญี่ปุ่น-ไทย”) แต่จากการสำรวจบัณฑิตและผู้จ้างงานของสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นคณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วงมากกว่าสิบปีที่ผ่านมา กลับพบว่าบัณฑิตส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านทักษะการแปล นอกจากนี้ Chawengkijwanich (2017, 2020a) ได้สำรวจปัญหาการแปลของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ขึ้นไป และหนึ่งในปัญหาที่พบมากคือการไม่เข้าใจหรือไม่สามารถถ่ายทอดความสัมพันธ์ระหว่างอนุพากย์ (clause เนื่องจากในบทความนี้ศึกษาทั้งอนุพากย์แบบ coordinate และ subordinate clause (ดูรายละเอียดในวิธีดำเนินการวิจัย) จึงขอเรียกโดยใช้คำว่าอนุพากย์ (connecting clause)) ในประโยคความซ้อนและความรวมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งพบแนวโน้มการยึดติดกับคำแปลบางคำ เช่น มักแปล な から ว่า “..ไปด้วย, พลาง” แปล のに ว่า “ทั้ง ๆ ที่” แต่ในบางกรณีอาจส่งผลให้บทแปลขาดความเป็นธรรมชาติและเข้าใจยาก เช่น การแปลข้อความต้นฉบับ 小 6 の息子は好き嫌いが多いため、学校では食べるまで遊べないからいやいや食べているのだらうと思っていたら、今は無理に食べさせないとか。 โดยแปลเป็น “เพราะว่าลูกชายที่เรียนอยู่ชั้นประถมปีที่ 6 มีนิสัยเลือกกิน พอคิดว่า เพราะที่โรงเรียน กว่าลูกจะได้เล่น ก็ต้องผินทานอาหารให้หมดก่อนตอนนี้จึงไม่อยากบังคับให้ลูกทาน” ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้แปลคุ้นชินกับการใช้สำนวน “เพราะ” ในการแปล ので から และอาจเนื่องจากข้อความต้นฉบับมีการใช้หลายอนุพากย์เชื่อมโยงกัน หากผู้แปลไม่ทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละอนุพากย์อย่างถ่องแท้ และถ่ายทอดบทแปลอย่างเหมาะสม ย่อมส่งผลให้บทแปลเข้าใจยาก

จากประสบการณ์การทำงานแปลของผู้วิจัย ในฐานะบรรณาธิการต้นฉบับวรรณกรรมแปลจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย พบว่า นักแปลอาชีพส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดความสัมพันธ์ของอนุพากย์หรือประโยค คำนี้ถึงความเข้าใจง่ายและการใช้สำนวนภาษาที่เป็นธรรมชาติ บทความนี้จึงจะวิเคราะห์ข้อมูลการแปลของนักแปลอาชีพว่ามีการใช้กลวิธีการแปลอย่างไร เช่น การใช้คำเชื่อม หรือมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบประโยค หรือกลวิธีต่าง ๆ อย่างไร อันน่าจะเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการแปลภาษาญี่ปุ่น-ไทยต่อไปในอนาคต

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

โดยภาพรวม งานวิจัยด้านการแปลในภาษาญี่ปุ่นมุ่งศึกษากลวิธีการแปลคำหรือสำนวนอันเป็นลักษณะเด่นในภาษาญี่ปุ่นและมีแนวโน้มว่าอาจเป็นปัญหาในการแปล เช่น คำสรรพนาม คำเลียนเสียงธรรมชาติและบรรยายสภาพ สำนวนแสดงวัฒนธรรม คำแสดงบทบาท (役割 語) เป็นต้น การศึกษาในระดับวาทกรรมยังมีไม่มากนัก และมักศึกษาประเด็นที่เป็นลักษณะเด่นในภาษาญี่ปุ่น เช่น การละประธานหรือประโยคแบบพืดไม่จบประโยค (เช่น Yuan, 2017 ; Katori, 2009) ส่วนงานวิจัยด้านการแปลภาษาญี่ปุ่น-ไทยยังมีค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับภาษาอื่น (Yamamoto, 2010) จากการสำรวจของ Chawengkijwanich (2020a) พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาวิเคราะห์ระดับคำหรือสำนวน เช่น กลวิธีการแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการ คำบุรุษสรรพนาม สำนวนแสดงวัฒนธรรม ฯลฯ

เกี่ยวกับกลวิธีการแปลอนุพากย์ พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงเพียงหนึ่งเรื่องคือ Kawahara (2007) ซึ่งศึกษาวิธีการเลือกคำแปลที่เหมาะสมโดยอิงแนวคิดของทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน และยกตัวอย่างสำนวน as เป็นกรณีศึกษา Kawahara จำแนกความหมายของ as ออกเป็น 9 กลุ่มความหมาย และเสนอแนะคำแปลรวมถึง 68 สำนวน แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของการเลือกสรรคำแปลให้เหมาะสมกับบริบท อย่างไรก็ตาม แม้จะมีงานวิจัยค่อนข้างจำกัด แต่ผู้วิจัยพบว่า มีการจัดทำคู่มือแนะนำเทคนิคการแปลภาษาญี่ปุ่น-อังกฤษเป็นจำนวนมากที่มีการกล่าวถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแปลอนุพากย์ชนิดต่าง ๆ เช่น Anzai (1982) ; Kataoka & Kim (1989) ; Nakamura (2001) ; Yamada (2018) รวมทั้ง Tanabe & Fujii (2008) ซึ่งอธิบายเกี่ยวกับเทคนิคการแปลอนุพากย์และคำสันธานจากภาษาญี่ปุ่นเป็นอังกฤษโดยละเอียด เช่น การตัดแบ่งและเรียบเรียงประโยคใหม่ การเพิ่มคำสันธานแสดงความสัมพันธ์ระหว่างอนุพากย์ รวมทั้งข้อควรระวัง เช่น คำสันธานเช่น ~ が ・ けど ・ けども ไม่จำเป็นต้องแปลเป็น but เสมอไป บางครั้งอาจไม่จำเป็นต้องใช้คำเชื่อม หรือไม่ควรใช้คำสันธานแสดงสาเหตุ because/since มากเกินไป เป็นต้น

คำอธิบายข้างต้นล้วนเป็นเทคนิคการแปลอันมีประโยชน์ยิ่งจากมุมมองของผู้เชี่ยวชาญด้านการแปล แต่ข้อเสนอแนะเหล่านี้จำกัดเฉพาะอนุพากย์หรือคำสันธานบางประเภท มิได้มีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลการแปลที่หลากหลายและบทแปลของนักแปลท่านอื่น จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาการแปลอนุพากย์ประเภทต่าง ๆ อย่างครอบคลุมจากบทแปลของนักแปลที่หลากหลาย

ส่วนเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการแปลอนุพากย์ในภาษาไทย Saibua (1995) ได้อธิบายวิธีการปรับบทแปลระดับต่าง ๆ โดยหัวข้อที่เกี่ยวข้องคือ ผู้แปลอาจ “เติมตัวเชื่อมระหว่างกลุ่มความคิด” เพื่อให้บทแปลมีความชัดเจนมากขึ้น อาจปรับระเบียบวิธีเรียงคำ หรือปรับเปลี่ยนจากประโยคเป็นวลี หรือวลีเป็นประโยค ปรับเปลี่ยนหน้าที่ของคำ ฯลฯ และพบว่ามิงานวิจัยจำนวนมากที่วิเคราะห์กลวิธีการปรับบทแปลในวรรณกรรมหรืองานเขียนต่าง ๆ โดยใช้แนวคิดของ Saibua ดังกล่าว เช่น Fuangraya & Thippasurat (2015) และ Khruachot (2019) ซึ่งพบการใช้กลวิธีต่าง ๆ ในการแปล เช่น การปรับเปลี่ยนลำดับของคำวิเศษณ์ หรือการปรับเปลี่ยนหน้าที่ของคำ ฯลฯ นอกจากนี้ Ruchirawan (1984) ก็เน้นย้ำเช่นกันว่า ในการแปลคู่ภาษาไทยและอังกฤษ จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างภาษาและลำดับเพื่อให้สอดคล้องกับระบบไวยากรณ์ของภาษาปลายทาง เนื่องจากเป้าหมายของการแปลอยู่ที่ผู้อ่านภาษาปลายทางเป็นสำคัญ

ส่วนงานวิจัยเกี่ยวกับกลวิธีการแปลอนุพากย์ในภาษาญี่ปุ่น-ไทย ดังได้กล่าวไปแล้วว่าไม่พบงานวิจัยโดยตรง อนึ่ง Chawengkijwanich (2017, 2018, 2020a) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการแปลภาษาญี่ปุ่น-ไทย และชี้ให้เห็นถึงปัญหาอันเกิดจากการแปลความสัมพันธ์ระหว่างอนุพากย์ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม แต่ไม่ได้ศึกษาแนวทางการแปลที่เหมาะสมโดยละเอียด งานวิจัยนี้จึงเป็นการสานต่อเพื่อศึกษาประเด็นดังกล่าว

ดังที่กล่าวมานี้ แม้จะมีนักวิชาการจำนวนมากที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของการแปลความเชื่อมโยงระหว่างอนุพากย์ แต่ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาประเด็นนี้น้อยมาก และดังที่ Diessel (2004) ได้อธิบายไว้ว่า ในแต่ละภาษาอาจมีการเชื่อมโยงเนื้อความโดยใช้กลไกทางภาษารูปแบบต่าง ๆ เช่น การผันรูปกริยา การลำดับประโยค มิได้

จำกัดเฉพาะการใช้คำเชื่อมเพียงอย่างเดียว โดยกรณีของภาษาไทย ดังที่ Piyapasuntra (2013) ได้ระบุไว้ว่า ประโยคความรวมและความซ้อนในภาษาไทย อาจมีการใช้หรือไม่ใช้คำเชื่อมก็ได้ รวมทั้งในภาษาไทยมีการใช้ประโยคกริยาเรียง (ประโยคที่ใช้กริยาหลายตัวเรียงกันโดยไม่มีคำเชื่อม เช่น “เขาวิ่งขึ้นไปหาเธอบนสะพาน”) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะเป็นวิธีการหนึ่งในการเชื่อมอนุพากย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน จึงควรมีการศึกษากลวิธีการแปลงอนุพากย์ชนิดต่าง ๆ อย่างครอบคลุม

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความนี้มุ่งศึกษากลวิธีการแปลงอนุพากย์ โดยอนุพากย์จัดว่าเป็นหน่วยที่เล็กกว่าประโยคและย่อหน้า แต่เป็นถ้อยความที่ประกอบไปด้วยข้อมูลเนื้อหาอย่างครบถ้วนในการแสดงหนึ่งเหตุการณ์หรือเรื่องราว มักประกอบด้วยภาคประธานและภาคแสดง (Intasaw, 2013) และ Chawengkijwanich (2018) พบว่า ผู้แปลมักมีปัญหาเกี่ยวกับการแปลงอนุพากย์ภาษาญี่ปุ่น ในขณะที่การแปลประโยคพบปัญหาไม่มากนัก เนื่องจากแต่ละประโยคค่อนข้างมีความเป็นอิสระต่อกัน จึงไม่ค่อยเป็นปัญหาในการเชื่อมโยง

อนุพากย์ในภาษาญี่ปุ่น อาจจำแนกออกเป็นหลายประเภท แตกต่างกันไปแล้วแต่มุมมองของนักวิชาการ แต่ละท่าน เช่น Masuoka & Takubo (1992) แบ่งอนุพากย์ออกเป็น 並列節 (coordinate clause) และ 従属節 (subordinate clause) โดย 従属節 มีการจำแนกออกเป็นประเภทย่อยคือ 補足節 (อนุพากย์ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มของภาคแสดง เช่น อนุพากย์ที่ลงท้ายด้วยสำนวน こと の ところ สำนวนแสดงคำถามการอ้างอิง) 副詞節 (อนุพากย์ทำหน้าที่ขยายภาคแสดงในประโยค หรือวิเศษณานุประโยค) และ 連体節 (อนุพากย์ขยายคำนาม) อย่างไรก็ตาม เนื่องจาก 補足節 เป็นส่วนเติมเต็มภาคแสดง ในภาษาไทยจึงมักวางหลังคำกริยาเสมอ และ 連体節 ในภาษาไทย มักวางหลังคำนามเพื่อขยาย โดยใช้คำเชื่อมเช่น “ที่” “ซึ่ง” “อัน” กล่าวได้ว่ามีการใช้กลวิธีการแปลซึ่งมีลักษณะเฉพาะ และควรแยกไปศึกษาในโอกาสต่อไป ในที่นี้จึงจะศึกษาเฉพาะ 並列節 และ 従属節

อย่างไรก็ตาม มีนักวิชาการจำนวนไม่น้อย เช่น Noda (2002) และ Maruyama et. al. (2016) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า 並列節 (coordinate clause) และ 従属節 (subordinate clause) ในบางภาษาเช่น ภาษาอังกฤษ มีความแตกต่างในแง่ของรูปภาษาอย่างชัดเจน จึงอาจมีความจำเป็นต้องจำแนกออกจากกัน แต่ในภาษาญี่ปุ่น อนุพากย์ทั้ง 2 ประเภทไม่ปรากฏความแตกต่างดังกล่าวและไม่มีความจำเป็นต้องจำแนกออกจากกัน ผู้วิจัยเห็นด้วยกับแนวคิดนี้ ประกอบกับงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาในแง่ของกลวิธีการแปล มิใช่มุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงภาษาศาสตร์ ซึ่งอนุพากย์ทั้ง 2 ชนิดไม่ได้มีความแตกต่างในแง่ของกลวิธีการแปล ในที่นี้จึงจะวิเคราะห์โดยไม่แยกว่าเป็นอนุพากย์ชนิด 並列節 หรือ 従属節 แต่จะมุ่งวิเคราะห์ตามประเภทของความหมาย (semantic types) ซึ่งมีความเกี่ยวพันกับกลวิธีการแปลมากกว่า ตามข้อสันนิษฐานของ Diessel (2005)

ผู้วิจัยได้จำแนกอนุพากย์ที่จะทำการศึกษาโดยแบ่งตามประเภทของความหมาย (semantic types) ซึ่งอ้างอิงจากเกณฑ์ของ Masuoka & Takubo (1992) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากงานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษากลวิธีการแปล

ผู้วิจัยจึงได้ทำการปรับเปลี่ยนรายละเอียดบางหัวข้อซึ่งคาดว่าน่าจะส่งผลต่อการเลือกใช้กลวิธีหรือคำเชื่อมในการแปลจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย เช่น มีการเพิ่มประเภท “อนุพากย์แสดงเหตุการณ์ต่อเนื่อง” โดยแยกออกจาก “อนุพากย์แสดงเวลา” (เดิม Masuoka & Takubo จัดให้เป็นประเภทเดียวกัน) เนื่องจากสันนิษฐานว่าลำดับเหตุการณ์ก่อน-หลังน่าจะส่งผลต่อการเลือกใช้คำแปล (เช่น “หลังจาก” “แล้ว”) ส่วน “อนุพากย์แสดงเวลา” เป็นการแสดงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ในอนุพากย์หลัก แต่ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นต่อเนื่องเสมอไป นอกจากนี้ Masuoka & Takubo ได้จำแนกประเภท “บรรยายลักษณะ และแสดงสภาพการณ์(เกี่ยวกับผู้กระทำ)” กับ “แสดงระดับ” ออกเป็นคนละประเภทความหมาย แต่ตั้งที่ Maeda (2004) ได้อธิบายไว้ว่า อนุพากย์ทั้ง 2 ประเภทล้วนมีลักษณะร่วมกันคือใช้เพื่อขยายคำกริยา (ทำหน้าที่คล้ายคำวิเศษณ์) และสันนิษฐานได้ว่า ไม่น่ามีความแตกต่างกันในแง่ของกลวิธีการแปลจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย ในที่นี้จึงขอรวมเป็นประเภทเดียวกัน อย่างไรก็ตาม การแบ่งประเภทความหมายในที่นี้เป็นเพียงการจำแนกข้อมูลเบื้องต้นเพื่อความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูล แต่ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญและวิเคราะห์แต่ละกลุ่มความหมายโดยละเอียด

ผลการวิเคราะห์ในที่นี้ สามารถจำแนกความหมายของอนุพากย์ออกเป็น 9 ประเภท ได้แก่ 1.เหตุการณ์ต่อเนื่อง (อนุพากย์แสดงเหตุการณ์หรือการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนเหตุการณ์ในอนุพากย์หลัก เกิดขึ้นต่อเนื่องกัน โดยคำเชื่อมที่ใช้แสดงความหมายประเภทนี้ได้แก่ てから と(เฉพาะกรณีแสดงเหตุการณ์ต่อเนื่อง⁵) และการผันกริยาเป็นรูป て เป็นต้น) 2.เชื่อมความ (อนุพากย์ที่เชื่อมเข้ากับเนื้อความของประโยคที่ตามมา แบ่งเป็นการเชื่อมความทั่วไป (เช่น おじさんは肥っていて、眼鏡をかけていて…) การเสริมความ และการยกตัวอย่าง คำเชื่อมที่ใช้ เช่น てした)とか) 3.ขัดแย้ง (แบ่งเป็นชนิดที่เนื้อความขัดแย้งกันโดยตรง (คำเชื่อมที่ใช้ เช่น がけど) และการขัดแย้งที่แสดงความหมายว่า แม้ผู้เขียนจะยอมรับหลักการอื่น แต่ก็อาจกระทำหรือแสดงผลลัพธ์ที่แตกต่างออกไป (คำเชื่อมที่ใช้ เช่น ても (Taoka, 2006)) 4.สาเหตุ เหตุผล (คำเชื่อมที่ใช้ เช่น からので) 5.เวลา (คำเชื่อมที่ใช้ เช่น 時間うちに) 6.เงื่อนไข (คำเชื่อมที่ใช้ เช่น たら ばなら と) 7.บรรยายลักษณะ (แบ่งเป็น การแสดงลักษณะ/เปรียบเทียบ (คำเชื่อมที่ใช้ เช่น ように) การแสดงสภาพการณ์เกี่ยวกับผู้กระทำ ขณะเกิดอนุพากย์หลัก (คำเชื่อมที่ใช้ เช่น なから) การแสดงระดับ ขอบเขต (คำเชื่อมที่ใช้ เช่น ほど) 8.วัตถุประสงค์ (คำเชื่อมที่ใช้ เช่น ために ように に) 9.อื่นๆ (การแสดงหัวเรื่อง (คำเชื่อมที่ใช้ เช่น とい) เกริ่น (คำเชื่อมที่ใช้ เช่น が) เปรียบเทียบ (คำเชื่อมที่ใช้ เช่น よ) วิธีการ(คำเชื่อมที่ใช้ เช่น て) อธิบายเสริม (คำเชื่อมที่ใช้ เช่น とい) よ))

ข้อมูลที่น่าสนใจในการวิเคราะห์คือ วรรณกรรมภาษาญี่ปุ่นและฉบับแปลภาษาไทย เหตุผลที่เลือกวรรณกรรมแปล เนื่องจากมีคุณภาพการแปลค่อนข้างสูง มีระบบการตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขต้นฉบับให้เป็นสำนวน

⁵ คำเชื่อมที่ปรากฏใช้ในอนุพากย์ในภาษาญี่ปุ่น มีทั้งคำเชื่อมที่มักแสดงความหมายใดความหมายหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น から แสดงเหตุผล และคำเชื่อมที่แสดงได้หลายความหมาย เช่น と อาจแสดงความหมายเหตุการณ์ต่อเนื่อง และเงื่อนไข ฯลฯ หรือการผันกริยาเป็นรูป て อาจแสดงความหมายการเชื่อมความ เหตุการณ์ต่อเนื่อง ฯลฯ แน่นอนว่าในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยย่อมพิจารณาความหมายที่แท้จริงของอนุพากย์นั้น ๆ โดยคำนึงถึงบริบทแวดล้อม ฯลฯ ดังนั้น คำเชื่อมที่ยกตัวอย่างในแต่ละประเภทความหมายข้างต้น ผู้วิจัยจึงหมายถึงเฉพาะกรณีที่คำเชื่อมนั้น ๆ แสดงความหมายดังกล่าวเท่านั้น

ภาษาที่เป็นธรรมชาติ เข้าใจง่าย อีกทั้งวรรณกรรมมักประกอบด้วยส่วนที่เป็นบทสนทนา การบรรยาย การแสดง ลำดับความคิดรูปแบบต่าง ๆ จึงมีความหลากหลาย และวรรณกรรมญี่ปุ่นแปลไทยมีเป็นจำนวนมาก จึงสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากวรรณกรรมหลากหลายแนวจำนวน 10 เรื่อง โดยสุ่มเลือกเรื่องที่ ผู้เขียนและผู้แปลไม่ซ้ำกัน (ดูรายชื่อจากภาคผนวก) เก็บข้อมูลจากวรรณกรรมเรื่องละประมาณ 300 อนุพากย์ รวมทั้งสิ้น 3,105 อนุพากย์ เมื่อคัดแยกอนุพากย์หลัก อนุพากย์ส่วนเติมเต็ม อนุพากย์ขยายค่านามออก เหลืออนุพากย์ที่นำมาวิเคราะห์จำนวน 938 อนุพากย์ แต่มีกรณีที่ไม่แปลจำนวน 19 อนุพากย์ จึงเหลือ 919 อนุพากย์ ผู้วิจัยได้จำแนกอนุพากย์เหล่านี้ออกเป็น 9 กลุ่มประเภทความหมายดังได้กล่าวไปแล้ว จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ บทแปลเทียบกับต้นฉบับภาษาญี่ปุ่นเพื่อศึกษากลวิธีการแปลอนุพากย์เหล่านี้

ผลการวิจัย

ดังได้กล่าวไปแล้วว่า ผู้แปลอาจใช้กลไกทางภาษาหลากหลายรูปแบบเพื่อถ่ายทอดความสัมพันธ์ของอนุพากย์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบทั้งกรณีแปลโดยแบ่งเป็น 2 อนุพากย์ตามรูปแบบภาษาในต้นฉบับ โดยอาจมีการใช้และไม่ใช้คำเชื่อม และกรณีใช้รูปแบบประโยคเดียว ซึ่งอาจแบ่งย่อยออกเป็นการนำคำกริยาของแต่ละอนุพากย์มาวางเรียงเป็นโครงสร้างกริยาเรียง (ในตาราง ใช้สัญลักษณ์ V V) การใช้กริยาเรียงโดยมีคำเชื่อมคั่นกลาง (V*V) การแปลโดยปรับคำหรือสำนวน และปรับโครงสร้างประโยค ดังตารางที่ 1

โดยภาพรวม พบแนวโน้มการแปลโดยแยกเป็น 2 อนุพากย์ ร้อยละ 74.76 มากกว่าการแปลโดยใช้รูปแบบประโยคเดียว ซึ่งพบเพียงร้อยละ 25.25 ยกเว้นกรณีอนุพากย์แสดงวัตถุประสงค์ซึ่งนิยมใช้รูปแบบกริยาเรียง และมากกว่ากึ่งหนึ่งคือร้อยละ 51.80 เป็นการแปลโดยมีการใช้คำเชื่อม ส่วนกรณีไม่ใช้คำเชื่อม พบร้อยละ 22.96

ตารางที่ 1 กลวิธีการแปลอนุพากย์ชนิดต่าง ๆ

ชนิดของ อนุพากย์	จำนวน	แยกเป็น 2 อนุพากย์		ประโยคเดี่ยว			
		ไม่มีคำเชื่อม	มีคำเชื่อม	V V	V*V	ปรับสำนวน	ปรับโครงสร้าง
เหตุการณ์ ต่อเนื่อง	253	65 (25.69%)	125 (49.41%)	43 (17.00%)	11 (4.35%)	3 (1.19%)	6 (2.37%)
บรรยาย ลักษณะ	169	23 (13.61%)	64 (37.87%)	35 (20.71%)	1 (0.59%)	10 (5.92%)	36 (21.30%)
เชื่อมความ	161	89 (55.28%)	48 (29.81%)	12 (7.45%)	5 (3.11%)	5 (3.11%)	2 (1.24%)
ขัดแย้ง	93	4 (4.30%)	87 (93.55%)	0	0	2 (2.15%)	0
สาเหตุ เหตุผล	70	15 (21.43%)	49 (70.00%)	0	0	0	6 (8.57%)
เวลา	57	2 (3.51%)	54 (94.74%)	0	0	1 (1.75%)	0
เงื่อนไข	55	2 (3.64%)	38 (69.09%)	0	0	9 (16.36%)	6 (10.91%)
วัตถุประสงค์	27	0	2 (7.41%)	8 (29.63%)	12 (44.44%)	4 (14.81%)	1 (3.70%)
อื่น ๆ	34	11 (32.35%)	9 (26.47%)	3 (8.82%)	0	2 (5.88%)	9 (26.47%)
รวม	919	211 (22.96%)	476 (51.80%)	101 (10.99%)	29 (3.16%)	36 (3.92%)	66 (7.18%)

1. กลวิธีการแปลโดยแยกเป็น 2 อนุพากย์

ก่อนอื่น จะขออธิบายกรณีการแปลโดยแยกเป็น 2 อนุพากย์และไม่ใช่คำเชื่อม ดังที่ Piyapasuntra (2013 : 119) ได้อธิบายไว้ว่า นอกจากการเชื่อมอนุพากย์หรือประโยคด้วยเครื่องมือทางวากยสัมพันธ์คือ คำเชื่อมหรือสำนวนต่าง ๆ แล้ว ยังอาจเชื่อมโยงในเชิงความหมาย กล่าวคือ อาจเรียงลำดับตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือตามลำดับเหตุผลก็ได้เช่นกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า อนุพากย์ชนิดเชื่อมความมีแนวโน้มแปลโดยไม่ใช่คำเชื่อม

ค่อนข้างสูง คือมากกว่ากึ่งหนึ่งของตัวอย่างทั้งหมด เช่นตัวอย่าง (1) (2) โดยอนุพากย์เชื่อมความมีความเป็นอิสระจากอนุพากย์หลักค่อนข้างสูง กล่าวคือ ไม่ใช่อนุพากย์ที่มีโครงสร้างแบบซ้อน (embedded) และทำหน้าที่ขยายอนุพากย์หลัก แต่มีคุณสมบัติคล้ายประโยค (Intasaw, 2013) อีกทั้งปรากฏเพียงการผันคำกริยาเพื่อแสดงว่าเป็นอนุพากย์เชื่อมความ แต่ไม่มีการใช้รูปภาษาเพื่อแสดงความหมายในเชิงลำดับหรือเหตุผล ฯลฯ จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่จะพบการแปลโดยไม่ใช้คำเชื่อมถึง 89 ตัวอย่าง หรือร้อยละ 55.28

(1) おじさんは肥っていて、眼鏡をかけていて、よく見ると、やさしそうどころもあった。
เขาเป็นคนอ้วน สวมแว่นตา ดู ๆ ทำทางใจคืออยู่เหมือนกัน

(2) 病弱な母は、わたしをたよりにして、一人前としてあつかい、何事も相談した。
แม่ผู้อ่อนแอได้หันมาพึ่งพาฉัน ปรึกษากันทุกเรื่อง ปฏิบัติต่อฉันเหมือนว่าฉันเป็นผู้ใหญ่คนหนึ่ง

(3) トットちゃんは、いいことを思いついて、ママの顔をのぞきながら、(略)。
โตะโตะจึงคิดอะไรได้อย่างหนึ่ง เธอแหงนหน้าขึ้นมองแม่และ...

(4) 彼は (略)、忽ち拳骨をふりまわしながら、誰にでもかう怒鳴りつけるであらう。
(เขาผลุนผลันลูกขึ้น) ชูกำปั้นร่อน ร้องตะโกนว่า “...”

ส่วน (3) เป็นอนุพากย์แสดงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนอนุพากย์ที่ตามหลัง ซึ่งพบการแปลโดยไม่ใช้คำเชื่อมสูงเป็นลำดับที่ 2 คือร้อยละ 25.69 จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ในการบรรยายเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามลำดับเวลาในเรื่อง (story line) ผู้แปลอาจร้อยเรียงอนุพากย์ต่อกันโดยไม่ใช้คำเชื่อมใด ๆ อันจะส่งผลให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกเหมือนผู้เขียนกำลังบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไล่เรียงไปตามที่ปรากฏขึ้นต่อหน้าสายตาตนเองในขณะนั้น(眼前描写) มิได้ผ่านการตีความใด ๆ (ส่วนการใช้คำเชื่อมหรือสำนวนเพื่อแสดงตรรกะต่าง ๆ เช่น “เขาคิดอะไรได้ จึงเงยหน้าขึ้น” กล่าวได้ว่าเป็นการแสดงทัศนะของผู้พูดรูปแบบหนึ่ง) เนื่องจากเป็นการบรรยายเหตุการณ์ต่อเนื่องกัน แม้ไม่ใช่คำเชื่อม ผู้อ่านก็น่าจะเข้าใจความสัมพันธ์ของแต่ละอนุพากย์ได้ไม่ยาก ทั้งนี้อนุพากย์ชนิดบรรยายลักษณะดังตัวอย่างที่ (4) ก็พบใช้ในการบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องเช่นเดียวกัน จึงพบตัวอย่างการแปลโดยไม่ใช้คำเชื่อมด้วยเช่นกัน

อนุพากย์ชนิดที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการบรรยายโดยร้อยเรียงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่มีความสัมพันธ์กันในแง่ของการเชื่อมความและลำดับเหตุการณ์ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ที่เข้าใจง่าย จึงพบการแปลโดยไม่ใช้คำเชื่อมค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตาม พบกรณีที่ข้อความในต้นฉบับแสดงความหมายบางประการ แต่ผู้แปลกลับทำการแปลโดยไม่ใช้คำเชื่อม โดยเฉพาะกรณีอนุพากย์แสดงเหตุผลซึ่งพบตัวอย่างจำนวนไม่น้อย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(5) โตะโตะจึงบอกว่า โตะขึ้นอยากทำงานที่สถานีรถไฟ) 「うちの男の子も、駅で働きたいって、いってるから、一緒にやるといいよ。」

“ลูกชายของลุงก็บอกว่าอยากทำงานสถานีรถไฟเหมือนกัน หนูทำงานกับเขาสิ”

(6) 少しづつでもいいから、毎日きちんとやること。

(การบ้านนะ) ต้องทำทุกวัน วันละนิดก็ยิ่งดี

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นอนุพากย์แสดงเหตุผลและแปลโดยไม่ใช่คำเชื่อม พบว่า ล้วนเป็นกรณีที่สามารถเข้าใจความเชื่อมโยง(เหตุผล)ระหว่างอนุพากย์ได้จากเนื้อความ ซึ่งน่าจะคล้ายคลึงกับที่ Tanabe & Mitsufuji (2008 : 110) ได้อธิบายเกี่ยวกับการแปลอนุพากย์แสดงเหตุผลภาษาญี่ปุ่นเป็นอังกฤษว่า แม้ต้นฉบับอาจมีการใช้สำนวน から หรือ ので แต่บางกรณีอาจไม่ได้ต้องการเน้นความเป็นเหตุผล แต่มีลักษณะคล้ายการเชื่อมความมากกว่า จึงไม่จำเป็นต้องใช้คำเชื่อม because, since เสมอไป เพียงใช้ so หรือ and ก็เพียงพอแล้ว แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ในภาษาไทย พบกรณีที่ไม่ใช้คำเชื่อมใด ๆ เลยด้วย นอกจากนี้ พบการแปลโดยไม่ใช่คำเชื่อมในอนุพากย์แสดงความหมายอื่น ๆ อีกเล็กน้อย แต่ล้วนเป็นกรณีที่ความหมายระหว่างอนุพากย์มีความชัดเจนผู้อ่านบทแปลสามารถทำความเข้าใจได้ไม่ยากทั้งสิ้น

เหตุผลที่ผู้แปลไม่ใช่คำเชื่อม อาจอธิบายได้ด้วยแนวคิด processing ของ Diessel (2001, 2005) โดย Diessel ได้อ้างอิงผลการวิจัยของ Hawkins (1990, 1992, 1994, 1998, 2000) และ Wasow (1997) และนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการอธิบายตำแหน่งของ adverbial clause ภายในประโยคความซ้อนได้อย่างน่าสนใจ คือ หากผู้พูดวาง adverbial clause โดยมีคำเชื่อมไว้ต้นประโยค (เช่น “When Peter came home, Mary was...”) นั้นแสดงว่าผู้พูดต้องการวางแผนว่าจะสร้างประโยคความซ้อน และในขณะเดียวกัน ผู้ฟังก็ตระหนักว่ากำลังรับฟังประโยคความซ้อนและต้องพยายามจดจำข้อมูลตั้งแต่ต้นประโยคจนถึงอนุพากย์หลักท้ายประโยคเพื่อทำความเข้าใจ จึงนับว่าเป็นภาระสำหรับทั้งผู้พูดและผู้ฟัง แต่หากวาง adverbial clause ไว้หลังอนุพากย์หลักเท่ากับว่าขณะเริ่มพูดต้นประโยค ผู้พูดไม่ได้มีการแสดงพันธสัญญาว่าจะใช้ประโยคความซ้อน แต่เป็นเพียงการนำอนุพากย์มาเชื่อมต่อเพิ่มเติมภายหลัง ผู้ฟังเองก็รับฟังโดยไม่ทราบว่าจะเป็นประโยคความซ้อน จึงเพียงทำความเข้าใจไปที่ละอนุพากย์ ดังนั้น จึงเป็นการลดภาระสำหรับทั้งผู้พูดและผู้ฟัง (p.458) Diessel ได้เน้นย้ำว่า โดยพื้นฐาน มนุษย์ย่อมเลือกใช้รูปแบบภาษาที่สร้างภาระน้อยกว่าทั้งสำหรับผู้พูดและผู้ฟัง ดังนั้น กรณีที่ความสัมพันธ์ของแต่ละอนุพากย์ไม่ซับซ้อนและผู้แปลคาดว่าผู้อ่านน่าจะเข้าใจความหมาย การไม่ใช่คำเชื่อมจึงนับว่าเป็นกลวิธีที่มีประสิทธิภาพสูงวิธีหนึ่ง

ลำดับต่อไป จะอธิบายกรณีที่มีการใช้คำเชื่อม โดยอาจสรุปผลการวิเคราะห์ตามกลุ่มความหมายของคำเชื่อมได้ดังตารางที่ 2 คือ คำเชื่อมแสดงการคล้ายตาม (คำเชื่อมที่ใช้ประกอบด้วย: และ⁶ ก็ แถม กับ รวมทั้ง) แสดงลำดับ (ก่อน หลัง(จาก)(นั้น) และ แล้ว(ก็) พอ) แสดงความขัดแย้งและเชื่อมความต่างตอน (แต่ ทว่า (ถึง)แม้ ทั้ง(ๆ)ที่ ต่อให้ (ไม่ว่าจะ...)ก็ตาม ถึง ขนาด ยัง ส่วน) แสดงผล (จึง จน เลย ดังนั้น ทำให้ มีหวัง) แสดงเวลา (เมื่อ ตอน ยาม ช่วงที่ (ใน)ขณะ(ที่)) เวลา(จะ/ที่) ระหว่าง(ที่) ทันที(วินาที)ที่ พร้อมกับ พอดีกับ ทุกครั้ง(คราว) เดียว

⁶ “และ” อาจจัดเป็นคำเชื่อมแสดงการคล้ายตาม (เช่น “โต๊ะที่โรงเรียนมีฝาข้างบน แต่เรียกว่า โต๊ะและใส่ของได้หลายอย่าง” หรือแสดงลำดับ (“คนร้ายจัดแจงเข้าไปใส่กุญแจมือ และข่มขืน”)

กว่า วันไหน พलग) แสดงสาเหตุ (เพราะ เนื่องจาก) ให้เลือก (หรือ(ไม่ก็) แทนที่) ขยายความ/บรรยายลักษณะ (ซึ่ง โดย อย่าง(ที่) ที่ ว่า) เงื่อนไข (ถ้า หาก) เปรียบ ((รู้สึก/ทำท่า)คล้าย/เหมือน ราว(กับ) ไม่ต่างจาก) และ อื่น ๆ (คือ แสดงหัวข้อ (ถ้า)นั้น) เปรียบเทียบ (มากกว่าเพราะ) ระดับ (เพียงแค่) ไม่ต้อง ไม่จำเป็น)

ตารางที่ 2 สรุปคำเชื่อมที่ใช้ในการแปลอนุพากย์ชนิดต่าง ๆ

ชนิดของ อนุพากย์	จำนวน	คล้ายตาม	ลำดับ	ขัดแย้ง	ผล	เวลา	สาเหตุ	ให้เลือก	ขยายความ/ลักษณะ	เงื่อนไข	เปรียบ	อื่น ๆ
เหตุการณ์ต่อเนื่อง	125	2	93	6	4	20						
ขัดแย้ง	87	5		72		2		2		3		3
บรรยายลักษณะ	64	8	8		3	15			14		16	
เวลา	54		17	2		35						
สาเหตุ เหตุผล	49	6	4	2	26		11					
เชื่อมความ	48	21	9	4	4	3	1	4	2			
เงื่อนไข	38	2	6				3			27		
วัตถุประสงค์	2		1									
อื่น ๆ	9			1				1	1			
รวม	476	44	138	86	37	46	15	7	23	30	16	4

การใช้คำเชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างอนุพากย์มีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงทัศนคติของผู้พูดเกี่ยวกับเรื่องราวหรือเหตุการณ์ แสดงรายละเอียดข้อมูล แสดงว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นในมิติของเวลาหรือสถานที่ใด มีเหตุผลหรือเงื่อนไขอย่างไร เป็นต้น (Diessel, 2004) และเป็นธรรมดาที่ผู้แปลมีแนวโน้มถ่ายทอดความสัมพันธ์ตามรูปภาษาในต้นฉบับ ดังนั้น จึงพบการใช้คำเชื่อมที่แสดงความหมายสอดคล้องกับประเภทความหมายของอนุพากย์ กล่าวคือ อนุพากย์แสดงเหตุการณ์ต่อเนื่อง นิยมใช้คำเชื่อมแสดง “ลำดับ” อนุพากย์ขัดแย้งใช้คำเชื่อมแสดงความ “ขัดแย้ง” เป็นต้น (ส่วนที่แรเงาในตาราง) แต่ก็พบการใช้คำเชื่อมประเภทอื่น ๆ เช่นกัน โดยจะขออธิบายเฉพาะประเด็นที่น่าสนใจเป็นพิเศษ ดังนี้

อนุพากย์แสดงเหตุการณ์ต่อเนื่อง นอกจากจะพบใช้คำเชื่อมแสดงลำดับ เช่น “แล้ว(ก็)” “ก่อน” “หลัง(จาก)/จากนั้น” ฯลฯ ยังพบการใช้คำเชื่อมแสดงเวลา เช่น “ตอน” “เมื่อ” เช่น แปล 私はその二日前に由井が浜まで行って、砂の上にしゃがみながら、(略)。เป็น “เพราะเมื่อสองวันก่อน ตอนที่ข้าพเจ้าไปที่ยูอิงะฮะมะ ข้าพเจ้านั่งยอง ๆ ดูฝรั่ง...” กล่าวคือ แทนที่จะแปลโดยใช้อนุพากย์แสดงเหตุการณ์

ต่อเนื่อง “ข้าพเจ้าไปที่... และนั่งยอง ๆ...” ซึ่งเป็นการบรรยายสองเหตุการณ์โดยมีน้ำหนักใกล้เคียงกัน แต่ผู้แปลกลับใช้เลือกรูปประโยค “ตอน+อนุพากย์ขยาย+อนุพากย์หลัก” ซึ่งดังที่ Levinsohn (1992), Thompson et al. (2007) ได้อธิบายไว้ว่า อนุพากย์บางประเภท รวมทั้งอนุพากย์แสดงเวลาทำหน้าที่สร้างกรอบเวลาของเหตุการณ์ในอนุพากย์หลัก กล่าวคือ เป็นการบรรยายขอบเขต(ด้านเวลา)เพื่อจะนำไปสู่การบรรยายเหตุการณ์ในอนุพากย์หลักที่จะกล่าวตามมา(ว่าเกิดขึ้นในรอบเวลาใด) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ในบทแปลดังกล่าว “ตอน+อนุพากย์ขยาย” แสดงข้อมูลที่เป็นภูมิหลัง (background information) เพื่อจะเน้นให้ข้อมูลในอนุพากย์หลักมีความโดดเด่นมากขึ้น

นอกจากนี้ ยังพบการแปลโดยใช้คำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง ผล และคล้อยตามจำนวนเล็กน้อย ซึ่งผู้แปลตีความให้สอดคล้องกับบริบท เนื่องจากอนุพากย์ที่แสดงเหตุการณ์เหล่านั้นมีความสัมพันธ์ในเชิงขัดแย้ง แสดงผล และคล้อยตามเนื้อความในอนุพากย์หลัก

ลำดับถัดไป จะขออธิบายเกี่ยวกับอนุพากย์แสดงความขัดแย้ง ซึ่งนิยมแปลโดยใช้คำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง โดยเฉพาะ “แต่” “แม้(ว่า)” พบใช้มากถึง 57 ตัวอย่าง (จากทั้งหมด 87 ตัวอย่าง) อย่างไรก็ตาม พบว่า ในขณะที่ผู้แปลทั่วไปนิยมแปลสำนวนเช่น ても ด้วยสำนวน “แม้ว่า” หรือแปล のに、にもかかわらず ด้วยสำนวน “ทั้ง ๆ ที่” ฯลฯ แต่จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบการใช้คำเชื่อมที่หลากหลาย เช่น “ขนาด” “ต่อให้” “ยัง” “(ไม่ว่าจะ...)ก็ตาม” “ถึง” เป็นต้น (เช่น 電源を切っても、(略)自動的に入っちゃうんだ ต่อให้ปิดเครื่อง อีกเตี้ยมันก็เปิดเอง หรือ これほどたくさんの物件が出ているのに、(略)僕は素朴にびっくりした มีบ้านที่ลงโฆษณาตั้งมากมายขนาดนี้ยังขายหมดเกลี้ยงเลย)

อนุพากย์บรรยายลักษณะ ประกอบด้วย ก. อนุพากย์แสดงลักษณะ การเปรียบเทียบ ข. แสดงสภาพการณ์เกี่ยวกับผู้กระทำขณะเกิดอนุพากย์หลัก ค. แสดงระดับ ขอบเขต กรณี ก. พบใช้คำเชื่อมแสดงการเปรียบเทียบ เช่น “(รู้สึก/ทำท่า)คล้าย/เหมือน” “ราว(กับ)” กรณี ข. พบใช้คำเชื่อมแสดงเวลา เช่น “พลาง” “พร้อมกับ” ส่วนกรณี ค. พบใช้คำเชื่อมขยายความ/บอกลักษณะ “โดย” เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ยังพบการใช้คำเชื่อมแสดงลำดับ และคล้อยตาม “แล้ว” “และ” กรณีอนุพากย์แสดงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นพร้อมกับหรือหลังจากอนุพากย์หลักและเป็นการบรรยายลักษณะหรืออาการเกี่ยวกับผู้กระทำเหตุการณ์ในอนุพากย์หลัก (เช่น (ขับปะตัวหนึ่ง) 僕の側へ跪きながら、僕の胸へ聴診器を当ててみました (ขับปะ)นั่งคุกเข่าอยู่ข้าง ๆ ข้าพเจ้าและกำลังใช้หูฟัง ฟังหน้าอกข้าพเจ้าอยู่)

ส่วนอนุพากย์แสดงสาเหตุ เหตุผล เช่น から ので ผู้แปลทั่วไปอาจนิยมแปลโดยใช้สำนวน “เพราะว่า...” โดยวางไว้ต้นประโยค⁷ แต่จากผลในตารางที่ 2 พบการใช้คำเชื่อมแสดงผล “จึง” “ดังนั้น” “เลย” มากกว่า คำเชื่อมแสดงสาเหตุ “เพราะ” อย่างเห็นได้ชัด โดยพบมากกว่าร้อยละ 50 (26 ประโยค จากประโยคที่มีการใช้

⁷ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากอิทธิพลของการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นหรือตำรา เช่น คู่มืออธิบายไวยากรณ์ขั้นต้นของวิชาภาษาญี่ปุ่น 2 ของสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อธิบายเกี่ยวกับสำนวน から โดยอธิบายว่า “มีความหมายว่า ‘เพราะว่า’” และคำแปลประโยคตัวอย่างทั้งหมดแปลว่า “เพราะ(ว่า)” และวางไว้ต้นประโยคทั้งหมด (บทที่ 10 หน้า 4)

คำเชื่อมทั้งหมด 49 ประโยค) แสดงให้เห็นว่าผู้แปลนิยมแปลโดยใช้โครงสร้างประโยค “อนุพากย์แสดงสาเหตุ+ จึง/ดังนั้น+อนุพากย์แสดงผลลัพธ์” มากกว่า โดยไม่พบโครงสร้าง “เพราะ+อนุพากย์แสดงสาเหตุ +อนุพากย์แสดงผลลัพธ์” เลย ซึ่งน่าจะคล้ายคลึงกับกรณีของภาษาอังกฤษ ซึ่ง Diessel (2005) ได้สรุปไว้อย่างน่าสนใจว่า อนุพากย์แสดงสาเหตุที่ขึ้นต้นด้วย because มีแนวโน้มวางไว้หลังอนุพากย์หลัก ไม่นิยมวางไว้ต้นประโยค เนื่องจากมักเป็นข้อมูลที่สำคัญและมีลักษณะคล้ายประโยคที่เป็นอิสระ (independent clause) มากกว่าเป็นเพียงอนุพากย์ในประโยคความซ้อน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในที่นี้ ไม่พบการใช้คำเชื่อม “เพราะ” วางไว้ต้นประโยค แต่พบใช้วางกลางประโยคทั้งสิ้น (“อนุพากย์แสดงผลลัพธ์ + เพราะ+อนุพากย์แสดงสาเหตุ”)⁸ ส่วนคำเชื่อมกลุ่มอื่นที่พบ ได้แก่คำเชื่อมแสดงการคล้อยตาม “ก็” แสดงลำดับ “พอ” “แล้ว” และที่น่าสนใจคือการใช้คำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง “แต่” ซึ่งพบในประโยค 実はこの旦那の気味悪がるのが面白かつたものですから、つい調子に乗って悪戯をしたのです โดยแปลว่า “ที่จริงเวลาทำให้นายคนนี้เกิดกลัวขึ้นมาแล้วสนุกดี แต่วันนี้เลยเถิดไปหน่อย” การถ่ายทอดลำดับความคิดในบทแปลนี้อาจแตกต่างจากต้นฉบับอยู่บ้าง แต่ผู้อ่านน่าจะเข้าใจความหมายว่าผู้พูดรู้สึกสนุกเวลาได้แก๊ง จึงแก๊งจนเลยเถิด และในที่นี้ การใช้ “แต่” น่าจะสื่อความหมายในเชิงออกตัวว่าไม่ได้ตั้งใจแก๊งรุนแรง แผงความรู้สึกขอโทษที่กระทำในสิ่งที่ไม่สมควร โดยภาพรวม ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเป็นบทแปลที่สื่อความหมายได้ในระดับหนึ่งและน่าจะยอมรับได้

ส่วนอนุพากย์ชนิดอื่น ขออธิบายสรุปดังนี้ อนุพากย์แสดงเวลามีแนวโน้มใช้คำเชื่อมแสดงเวลา เช่น “ตอน(ที่)” “เวลาที่...” และคำเชื่อมแสดงลำดับ เช่น “พอ” “ก่อน” “หลังจาก” อนุพากย์เชื่อมความ มีแนวโน้มใช้คำเชื่อมแสดงการคล้อยตาม “และ” “กับ” และแสดงลำดับ “และ” “แล้ว” แต่อาจเนื่องจากอนุพากย์ชนิดนี้แสดงด้วยการผันคำกริยา โดยมีได้มีรูปภาพาที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอนุพากย์ที่ชัดเจน จึงเปิดโอกาสให้ผู้แปลสามารถเลือกใช้คำเชื่อมแสดงความหมายต่าง ๆ ได้ค่อนข้างหลากหลายกว่าอนุพากย์ชนิดอื่นอย่างเห็นได้ชัด อนุพากย์แสดงเงื่อนไข ในภาษาญี่ปุ่น อาจใช้เพื่อแสดงการสมมติในสิ่งที่อาจเกิดหรือไม่เกิดขึ้นก็ได้ (仮説的用法) และแสดงเงื่อนไขซึ่งผู้เขียนคาดว่าจะเกิดขึ้นแน่ ๆ (確定条件) หรือเมื่อเกิดเหตุการณ์ในอนุพากย์แสดงเงื่อนไขแล้ว มักเกิดเหตุการณ์ในอนุพากย์หลักตามมาเสมอ (恒常的条件) (Iori, 2001 : 211-212) กรณีเงื่อนไขแบบสมมติ นิยมใช้คำเชื่อมแสดงเงื่อนไข “ถ้า” และพบใช้ “หาก” เล็กน้อยกรณีเป็นภาษาแบบเป็นทางการ ส่วนกรณีเงื่อนไขที่คาดว่าจะเกิดแน่นอน (เงื่อนไขสองประเภทหลัง) พบแนวโน้มใช้คำเชื่อมแสดงลำดับ “พอ” หรือแสดงการคล้อยตาม “ก็” ส่วนอนุพากย์แสดงวัตถุประสงค์ พบการแปลโดยใช้คำเชื่อมเพียง 2 ตัวอย่าง คือคำเชื่อมแสดงลำดับ “ก่อน” และคำเชื่อมขยายความหรือบรรยายลักษณะ “โดย” (เช่น 姉さんを、本気で写真の中に取り込むつもりでシャッターを切っていたから ผมกดชัตเตอร์โดยตั้งใจจะจับพี่เข้าไปอยู่ในรูปจริงๆ) เมื่อพิจารณาว่า คำกริยาในอนุพากย์แสดงวัตถุประสงค์เป็นเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นหลังจากอนุพากย์หลัก จึงอาจ

⁸ “อนุพากย์แสดงสาเหตุ+ จึง/ดังนั้น+อนุพากย์แสดงผลลัพธ์” พบใช้กรณีที่อนุพากย์แสดงสาเหตุเป็นข้อมูลที่จำเป็นในการทำความเข้าใจข้อความที่ตามมา ส่วน “อนุพากย์แสดงผลลัพธ์ + เพราะ+อนุพากย์แสดงสาเหตุ” พบใช้กรณีที่อนุพากย์แสดงสาเหตุไม่ใช่ข้อมูลที่จำเป็นในการทำความเข้าใจข้อความที่ตามมา หรือกรณีที่ต้องการเน้นสาเหตุ (ดูรายละเอียดใน Chawengkijwanich, 2020b)

ใช้คำเชื่อม “ก่อน” ได้ หรืออาจใช้ “โดย” เพื่อเป็นการขยายความถึงวัตถุประสงค์ที่กระทำเหตุการณ์ในอนุพากย์หลักก็ได้เช่นกัน ส่วนอนุพากย์ชนิดอื่น ๆ ซึ่งพบจำนวนตัวอย่างไม่มากนัก กรณีสำนวนการเกริ่น พบการใช้คำเชื่อมแสดงหัวข้อ “ถ้าจั้น” (ในหัวข้อ “อื่นๆ”) คำเชื่อมขยายความ “ที่” “ว่า” กรณีสำนวนแสดงวิธีการ ใช้คำเชื่อมบรรยายลักษณะ “โดย” กรณีสำนวนอธิบายเสริม ใช้คำเชื่อมแสดงการเปรียบเทียบ “มากกว่าเพราะ” (ในหัวข้อ “อื่นๆ”) และกรณีสำนวนเปรียบเทียบ พบการใช้คำเชื่อมแสดงการให้เลือก “แทนที่” ฯลฯ ซึ่งแม้จะพบตัวอย่างจำนวนไม่มากนัก แต่ก็น่าจะกล่าวได้ว่าล้วนสอดคล้องกับความหมายของอนุพากย์ทั้งสิ้น

2. กลวิธีการแปลโดยใช้รูปแบบประโยคเดียว

นอกจากการแปลโดยแยกเป็น 2 อนุพากย์ตามรูปภาษาในต้นฉบับ ยังพบการแปลโดยใช้รูปแบบประโยคเดียวจำนวน 232 ตัวอย่าง หรือร้อยละ 25.25 ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนไม่น้อย และอาจแบ่งออกเป็นการใช้โครงสร้างกริยาเรียง การใช้กริยาเรียงโดยมีคำเชื่อม การปรับสำนวนและปรับโครงสร้างประโยค

โครงสร้างกริยาเรียง (serial verb constructions) เป็นกลไกทางภาษาที่ช่วยให้ผู้แปลสามารถแปลเป็นภาษาไทยได้อย่างกระชับและเป็นธรรมชาติ โดย Thepkanjana (1986) ได้ให้นิยามว่า หมายถึง หน่วยสร้างที่ประกอบด้วยคำกริยาจำนวนตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปเรียงกันโดยไม่มีคำเชื่อมปรากฏระหว่างคำกริยา แต่อาจมีค่านามซึ่งทำหน้าที่กรรมปรากฏอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ เช่น เขานั่งดูโทรทัศน์ เขาทอดปลากิน โดยกริยาเรียงจะมีการรวมคุณสมบัติทางความหมายของกริยาทุกตัวเข้าด้วยกันและร่วมกันแสดงถึงเหตุการณ์เดียวที่เกิดขึ้นตามลำดับหรือต่อเนื่องกัน (Thepkanjana, 1986) มีนักวิชาการจำนวนมากที่ศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างดังกล่าวในภาษาไทย รวมทั้ง Iwasaki & Ingkaphirom (2005) ซึ่งได้จำแนกหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทยออกเป็นหลายประเภท เช่น กริยาเรียงแสดงลำดับเหตุการณ์และบอกวัตถุประสงค์ (เช่น กินน้ำเสร็จ คนวิ่งมาตุ๋นในใหญ่) กริยาเรียงแสดงการเคลื่อนที่ (เช่น เดินข้ามถนนเข้าซอยกลับบ้าน) กริยาเรียงแสดงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นพร้อมกัน (เช่น แม่ตะโกนตบน้อง) กริยาเรียงแสดงเหตุการณ์ก่อเหตุ (เช่น สมชายสั่งลูกให้ไปเรียกหมอ) กริยาเรียงแสดงเหตุการณ์ก่อผล (เช่น น้องกินข้าวอิ่มแล้ว) เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบการใช้โครงสร้างกริยาเรียงในการแปลอนุพากย์แสดงวัตถุประสงค์ (このマシオンに送りに来た มาส่งพนักงาน) อนุพากย์บรรยายลักษณะ (砂の上にしゃがみながら、(略) 様子を眺めていた ข้าพเจ้านั่งยอง ๆ ดูฝรั่ง...) อนุพากย์แสดงเหตุการณ์ต่อเนื่อง (乾燥いもを盗んで食べて (เด็ก)ขโมยกินมันตากแห้ง) อนุพากย์เชื่อมความ (かう 言つて チャックに あやまる กล่าวขอโทษ) เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของโครงสร้างกริยาเรียงตามการวิเคราะห์ของ Thepkanjana (1986) และ Iwasaki & Ingkaphirom (2005)

นอกจากนี้ ยังพบกรณีที่ผู้กระทำกริยาในอนุพากย์ทั้งสองเป็นบุคคลเดียวกัน และมีการใช้คำกริยาเรียงกัน โดยมีการใช้คำเชื่อม ซึ่งคำเชื่อมที่พบมากคือ “เพื่อ” (พบการใช้คำเช่น “จน” “โดย” เพียงอย่างละ 1 ตัวอย่าง) อันที่จริง น่าจะกล่าวได้ว่าการใช้คำกริยาวางเรียงกันโดยมีการใช้คำเชื่อมนี้แสดงถึงเหตุการณ์เดียว (single event) เช่นเดียวกับโครงสร้างกริยาเรียงซึ่งได้อธิบายไปแล้ว แต่เนื่องจากการใช้คำเชื่อม ในการวิจัยเชิงภาษาศาสตร์จึง

มักไม่ถูกจัดว่าเป็นกริยาเรียง ในงานวิจัยนี้ จึงขอจำแนกเป็นคนละหัวข้อ โดยพบตัวอย่างค่อนข้างมากในการแปลอนุพากย์แสดงวัตถุประสงค์ (アジアや日本を守るために戦っている กองทัพญี่ปุ่นต่อสู้เพื่อป้องกันเอเชียและญี่ปุ่น) และพบตัวอย่างไม่มากนักในอนุพากย์แสดงเหตุการณ์ต่อเนื่อง (電報を私に見せて相談をした (เพื่อน)เอาโทรเลขมาให้ข้าพเจ้าดูเพื่อปรึกษา) อนุพากย์เชื่อมความ (子どもたちも戦地の兵隊さんを思い、みんなじっとがまんした เด็ก ๆ ทั้งหลายต่างอดทนเพื่อเห็นแก่ทหารที่อยู่แนวหน้า) และบรรยายลักษณะ (内線電話の受話器を握って待った (ซึกิ) ภาหุโทรศัพท์สายในเพื่อรอโอนสาย) ซึ่งอนุพากย์ 3 ประเภทหลังนี้ ข้อความต้นฉบับมิได้ใช้รูปภาษาเพื่อแสดงวัตถุประสงค์ แต่เมื่อพิจารณาจากบริบทแล้ว การใช้คำว่า “เพื่อ” มิได้ส่งผลให้ความหมายคลาดเคลื่อนแต่อย่างใด และนับเป็นกลวิธีการแปลที่น่าสนใจมาก

ลำดับสุดท้าย คือการแปลโดยการปรับสำนวนและปรับโครงสร้างประโยค การแปลโดยปรับสำนวน หมายถึงการแปลข้อความซึ่งรูปภาษาในต้นฉบับใช้คำหรือสำนวนมากกว่าหนึ่งคำ แต่ผู้แปลมิได้แปลความหมายของแต่ละคำหรือสำนวนโดยตรง แต่เลือกใช้คำหรือสำนวนอื่นในภาษาไทยที่กระชับหรือเป็นธรรมชาติและมีความหมายใกล้เคียงกันแทน เช่น แทนที่จะแปล ...とって私を促した ว่า “พูดและเร่งเร้าข้าพเจ้า” แต่ผู้แปลใช้คำว่า “ชวน” หรือการแปล 大きな声を出してはしゃいでいる (ส่งเสียงดัง หนวกหู) โดยใช้สำนวนที่นิยมใช้ในภาษาไทยคือ “ส่งเสียงเจี๊ยวจ๊าว” ส่วนการแปลโดยปรับโครงสร้าง พบทั้งกรณีที่ปรับเปลี่ยนหน้าที่จากคำกริยาในภาษาญี่ปุ่นเป็นคำวิเศษณ์ในภาษาไทย (เช่น 興奮して、報告した (รายงาน)อย่างตื่นเต้น) ปรับเปลี่ยนหน้าที่จากเดิมที่ในต้นฉบับภาษาญี่ปุ่นใช้เป็นคำกริยาในอนุพากย์หลัก โดยการแปลเป็นคำวิเศษณ์ (เช่น 見て、びっくりした “มองอย่างประหลาดใจ) รวมทั้งการแปลอนุพากย์โดยใช้คำนาม หรือคำนามร่วมกับคำบริบท (เช่น 雨が降っているせいで夜の高速道路は視野が狭く สายฝนบดบังให้ทัศนวิสัยแคบลง หรือ 僕は驚いてふり返りました ด้วยความตกใจ ข้าพเจ้าเหลียวขวับไปทันที) เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ในการแปลจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย ปัญหาหนึ่งที่มีมักพบคือการแปลอนุพากย์ที่เชื่อมโยงกันให้ถูกต้องและเหมาะสม โดยจากประสบการณ์การสอนและวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการแปล ผู้วิจัยพบว่า ผู้แปลส่วนหนึ่งมีแนวโน้มยึดติดกับคำแปลบางสำนวน (เช่น แปลอนุพากย์ที่ใช้ から ว่า “เพราะ” โดยวางไว้ต้นประโยค) จนส่งผลให้บทแปลขาดความเป็นธรรมชาติ และกรณีที่ประโยคมีความซับซ้อน อาจส่งผลให้ผู้อ่านไม่สามารถเข้าใจบทแปลได้อย่างถูกต้อง

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การแปลอนุพากย์ที่ใช้เชื่อมกับอนุพากย์หลัก โดยใช้ข้อมูลจากนักแปลมืออาชีพ ผลการวิจัยอาจแบ่งออกเป็น 1. กลวิธีการแปลโดยแยกเป็น 2 อนุพากย์ โดยพบว่ากรณีความหมายของแต่ละอนุพากย์มีความชัดเจน จนแม้ไม่ใช้คำเชื่อม ผู้อ่านก็น่าจะทำความเข้าใจความหมายได้ไม่ยาก ผู้แปลมีแนวโน้มไม่ใช้คำเชื่อม ซึ่งพบมากในการแปลอนุพากย์เชื่อมความ เหตุการณ์ต่อเนื่อง และสาเหตุ เหตุผล อย่างไรก็ตาม พบการแปลโดยใช้คำเชื่อมมากกว่ากึ่งหนึ่งของข้อมูลทั้งหมดที่วิเคราะห์ โดยผู้แปลมีแนวโน้มใช้คำเชื่อมที่แสดงความหมายสอดคล้องกับ

ประเภทความหมายของอนุพากย์ (อนุพากย์แสดงเหตุการณ์ต่อเนื่อง ใช้คำเชื่อมแสดง “ลำดับ” ฯลฯ) แต่พบการใช้คำเชื่อมอื่น ๆ บ้างอันเกิดจากการตีความให้สอดคล้องกับบริบทของผู้แปล และโดยภาพรวม พบว่าผู้แปลมีการใช้คำเชื่อมที่ค่อนข้างหลากหลายมาก เช่น คำเชื่อมแสดงเวลา พบการใช้สำนวนเช่น เมื่อ ตอน ยาม (ในขณะ(ที่) ระหว่าง(ที่) เวลา(จะ/ที่) เดียว ทันทีที่ วินาทีที่ ช่วงที่ พร้อมกับ พอดีกับ ทุกครั้ง(คราว) กว่า วันไหน พลาง ฯลฯ นอกจากนี้ ยังพบว่าคำเชื่อมบางคำมีวิธีการใช้ที่มีลักษณะเฉพาะตัว เช่น อนุพากย์แสดงสาเหตุ から ので ผู้แปลมีแนวโน้มแปลโดยใช้โครงสร้างประโยค “อนุพากย์แสดงสาเหตุ + จึง/ดังนั้น+ผลลัพธ์” มากที่สุด รองลงมาคือ “อนุพากย์แสดงผลลัพธ์ + เพราะ+สาเหตุ” แต่ไม่พบการใช้คำเชื่อม “เพราะ” วางไว้ต้นประโยคเลย 2. กลวิธีการแปลโดยใช้รูปแบบประโยคเดียว โดยพบการใช้โครงสร้างกริยาเรียง ซึ่งเป็นลักษณะเด่นประการหนึ่งของภาษาไทยมาใช้ในการถ่ายทอดบทแปลได้อย่างกระชับและเป็นธรรมชาติ รวมทั้งการใช้กริยาเรียงโดยมีคำเชื่อมระหว่างคำกริยา การปรับสำนวน และปรับโครงสร้างประโยค

ดังที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า การแปลอนุพากย์อาจกระทำโดยใช้กลวิธีได้หลากหลายรูปแบบ ผลการวิจัยนี้จึงเป็นข้อมูลอันน่าจะเป็นประโยชน์ยิ่งในการจัดทำข้อเสนอแนะสำหรับการแปลอย่างมีประสิทธิภาพ ยกตัวอย่างเช่น ในการแปลอนุพากย์ที่ใช้สำนวน な がら ซึ่งในการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นมักอธิบายว่า คำกริยาของอนุพากย์หลักเป็นกริยาหลัก ส่วนคำกริยาที่ใช้ร่วมกับ な がら เป็นเพียงกริยาที่เกิดควบคู่กันและมีความสำคัญรองลงมา ผู้แปลส่วนหนึ่งจึงมีแนวโน้มแปลโดยใช้โครงสร้าง “กริยาของอนุพากย์หลัก+ไปด้วย/พลาง +กริยาของอนุพากย์ な がら +ไปด้วย/พลาง) แต่จากการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งพบตัวอย่างการใช้สำนวนดังกล่าวจำนวน 29 ตัวอย่าง พบการแปลโดยแยกเป็น 2 อนุพากย์และไม่ใช้คำเชื่อม 5 ตัวอย่าง ใช้คำเชื่อม 19 ตัวอย่าง (คำเชื่อมที่ใช้คือ “พลาง” “พร้อมกับ” “ระหว่าง” “สลับกับ” “แล้ว” “โดย”) ใช้โครงสร้างกริยาเรียง 4 ตัวอย่าง และแปลโดยปรับโครงสร้างประโยค 1 ตัวอย่าง อันแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของการเลือกใช้กลวิธีอย่างชัดเจน

ผลจากการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของกลวิธีการแปลอนุพากย์ชนิดต่าง ๆ จากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย และสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับการแปลอนุพากย์ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทยได้ อันน่าจะเป็นประโยชน์ต่อนักแปล รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนด้านการแปลภาษาญี่ปุ่น-ไทย ซึ่งปัจจุบันมีการเปิดสอนในหลายสถาบัน โดยในการจัดทำฐานข้อมูล อาจใช้การจำแนกประเภทหรือข้อมูลที่นำเสนอในงานวิจัยนี้เป็นกรอบเบื้องต้น (การจำแนกประเภทความหมายของอนุพากย์ กลวิธีการแปล รวมทั้งการแบ่งประเภทและรายละเอียดของคำเชื่อม ฯลฯ) โดยปรับใช้ตามความเหมาะสมกับฐานข้อมูลที่จะจัดทำได้

นอกจากนี้ กลวิธีต่าง ๆ ที่นำเสนออย่างน่าจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาโปรแกรมการแปลภาษาด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ (machine translation) เนื่องจาก แม้ในปัจจุบัน การแปลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์จะพัฒนาขึ้นมาก รวมทั้งกรณีการแปลจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย ซึ่งการแปลคำหรือสำนวนมีประสิทธิภาพดีในระดับหนึ่ง แต่กล่าวได้ว่าการเชื่อมอนุพากย์ หรือการเรียบเรียงสำนวนในระดับประโยคหรือสูงกว่าประโยคให้มีความเป็นธรรมชาติ อ่านเข้าใจง่าย ยังจำเป็นต้องมีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงกลวิธีการแปลอันหลากหลายในการแปลอนุพากย์ภาษาญี่ปุ่นแต่ละประเภท จึงน่าจะนำไปประยุกต์ใช้ได้ไม่มากนัก

รายการเอกสารอ้างอิง

- Anzai, T. (1995). *Eibun hon'yaku jutsu*. Tokyo: Chikuma gakugei bunko. (In Japanese)
- Chawengkijwanich, S. (2017). Problems of Translating Japanese into Thai and the Causes. *Japanese Studies Journal*, 34(2), 75-91. (In Thai)
- Chawengkijwanich, S. (2018). *Translation theory and techniques*. Pathumthani: Thammasat University Press. (In Thai)
- Chawengkijwanich, S. (2020a). Problems in Japanese to Thai translation: problems in sentence construction. *Journal of Liberal Arts*, 20(1), 41-67. (In Thai)
- Chawengkijwanich, S. (2020b). *Flow of Information in Translation from Japanese into Thai*. Thammasat University. (In Thai)
- Diessel, H. (2001). The ordering distribution of main and adverbial clauses a typological study. *Language*, 77, 345-365.
- Diessel, H. (2004). *The Acquisition of complex sentences*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Diessel, H. (2005). Competing motivations for the ordering of main and adverbial clauses. *Linguistics*, 43, 449-470.
- Fuangraya, N. & Thippasurat, N. (2015). Kaanwikhroh kaanprabbotplae lae konlawithi kaanplae ruang “Khon tua jiw”. *Rangsit University Journal of Faculty of Liberal Arts*, 11(19), 61-71. (In Thai)
- Iori, I. (2001). *Atarashii nihongogaku nyuumon*. Tokyo: 3A network. (In Japanese)
- Intasaw, N. (2013). *Thai Clause Segmentation Using a Support Vector Machine Model*. [Unpublished master's thesis]. Chulalongkorn University. (In Thai)
- Iwasaki, S., & Ingkaphirom, P. H. (2005). *A Reference Grammar of Thai*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kataoka, S., & Kim, Y. G. (1989). *hon'yaku eibumpou houshiki ni yoru ei-nichi hon'yaku toreiningu manyuaru 2*. Tokyo: Babel Press. (In Japanese)
- Katori, Y. (2009). Nihongo tekusuto no kessokusei kara kangaeru -ei-nichi hon'yaku ni okeru nozomashii shiten no torikata shisen no mukekata. *Invitation to Interpreting and Translation Studies*, 3, 51-64. (In Japanese)
- Kawahara, K. (2007). Ninchi-imiron ni yoru yakugo sentaku to sono shidouhou - 'as' no jireikenkyuu-. *Invitation to Interpreting and Translation Studies*, 1, 79-95. (In Japanese)

- Khruachot, S. (2019). An Analytical Study of Translation Editing and Translation Process of the Children's Literature "The Lion the Witch and the Wardrobe". *Journal of Education Review*, 6(2), 93-102. (In Thai)
- Levinsohn, S. H. (1992). Preposed and postposed adverbials in English. *Work Papers of the Summer Institute of Linguistics, University of North Dakota Session*, 36, 19-31.
- Maeda, N. 2004. Gendai nihongo ni okeru 'youtaisetsu' o megutte -sono taikesei to renzokusei' Kenkyuu Nenpou 50, 115-134. (In Japanese)
- Maruyama T., Sato S., & Natsume K. 2016. Gendai nihongo ni okeru setsu no bunrui taikai ni tsuite. Proceedings of the 22nd Annual Meeting of the Association for Natural Language Processing: 1113-1116. (In Japanese)
- Masuoka, T., & Takubo, Y. (1992). *Kiso Nihongo bumpou -kaiteiban*. Tokyo: Kuroshio. (In Japanese)
- Nakamura, Y. (2001). *Souzou suru hon'yaku*. Tokyo: Kenkyusha. (In Japanese)
- Noda, H. 2002. Tanbun fukubun to tekisuto. Nihongo no bunpou 4. Tokyo: Iwanami shoten. (In Japanese)
- Piyapasuntra, S. (2013). Compound and Complex Sentences in Thai Academic, Political, Legal and Media Registers. *Wanwithat*, 13, 115-139. (In Thai)
- Ruchirawan, M. (1984). *Linguistics: Towards a descriptive model of Thai-English translation*. [Unpublished doctoral dissertation]. Georgetown University.
- Saibua, S. (1995). *Principle of translation*. Bangkok: Thammasat University Press. (In Thai)
- Tanabe, K., & Mitsufuji, K. (2008). *Building Translation Skills*. Tokyo: Sanshuusha. (In Japanese)
- Taoka, I. (2006). The positions of Although clauses and their interpretation. *Memoirs of the Osaka Institute of Technology, Series B*, 51: 1-8. (In Japanese)
- Thepkanjana, K. (1986). *Serial Verb Constructions in Thai*, [Unpublished doctoral dissertation]. University of Michigan.
- Thompson, S. A., Longacre, R. E., & Hwang, S. J. (2007). Adverbial clauses. in T. Shopen(ed.), *Language typology and syntactic description, Volume 2: Complex constructions (2nd ed.)*, (pp. 237-269). Cambridge: Cambridge University Press.
- Yamada, M. (2018). Tsuuyaku hon'yaku kenkyuu no sekai -hon'yaku kenkyuu hen-jun'okuri-yaku to jouhou kouzou. *Tsuushin hon'yaku Journal 2018 SUMMER*. Tokyo: Ikaros. (In Japanese)

- Yamamoto, K. 2010. Recent Developments and Perspectives on Translation Studies in Thai Context. International Conference on Language and Communication Proceedings: 25-33.
- Yuan, Q. (2017). Nihon no dorama ni okeru iisashibun to chuugokugo jimaku no hon'yaku senryaku –poraitonesu no kanten kara. *Invitation to Interpreting and Translation Studies*, 17, 50-63. (In Japanese)

ภาคผนวก

รายชื่อวรรณกรรมที่นำมาวิเคราะห์ (ชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ และข้อมูลของฉบับแปลภาษาไทย)

1. 『河童』 芥川龍之介 1927 新潮文庫 “ซัปปะ” กัลยาณี สีสวรรณ 2521 สำนักพิมพ์ดวงกมล
2. 『窓ぎわのトットちゃん』 黒柳徹子 1981 講談社 “โต๊ะโต๊ะจ้ง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง” ผุสดี นาวาวิจิต 2527 สำนักพิมพ์ผีเสื้อ
3. 『ガラスのうさぎ』 高木敏子 1977 金の星社 “กระต่ายแก้ว” บุชบา บรรจงมณี 2530 สำนักพิมพ์รุ้งแจ่ม
4. 『ころ』 夏目漱石 1914 新潮文庫 “โคะโคะโระ” ปรียา อิงคากิรมย์ โสธริเอะ, กนก ศฤงคารินทร์ 2538 สำนักพิมพ์ดอกหญ้า
5. 『我が隣人の犯罪』 宮部みゆき 1993 文藝春秋 “โจรข้างบ้าน” ยุวลักษณ์ (ลิขิตธนวัฒน์) มูระเซะ 2547 สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม
6. 『半落ち』 横山秀雄 2002 講談社 “ปริศนาคำสารภาพ” วราภรณ์ พิรุณสวรรค์ 2549 JBOOK
7. 『嫉妬の香り』 辻仁成 2000 集英社 “กลิ่นริษยา” ภัคคินี ทองหลิม 2551 JBOOK
8. 『悪夢のエレベーター』 木下半太 2007 幻冬舎 “ฝันร้ายในลิฟต์” เมธี ธรรมพิภพ 2556 สำนักพิมพ์ ทาเลนต์ วัน
9. 『去年の冬、きみと別れ』 中村文則 2016 幻冬舎 “ฤดูหนาวเมื่อเราพราก” พรพิรุณ กิจสมเจตน์ 2561 สำนักพิมพ์กำมะหยี่
10. 『真夏の方程式』 東野圭子 2011 文藝春秋 “สมการกลางฤดูร้อน” ทินภาส พาหะนิชย์ 2562 สำนักพิมพ์ไฟดุกุ